

Med Biden kan EU undvika klimattullar

SvD 201112

EU:s nya, långsiktiga klimatmål är att uppnå klimatneutralitet senast 2050. En åtgärd som snarast definierats som en förutsättning för att klara målet, är införande av någon typ av klimatrelaterad gränshandelsmekanism, "klimattullar".

EU har i flera decennier drivit en tuffare klimatpolitik än resten av världen. Hittills har den egna industrin skyddats genom generös gratistilldelning av utsläppsrätter till tung industri – stålverk, cementfabriker, raffinaderier, cellulosaindustrier et cetera.

I takt med att politiken skärps, går det dock i längden inte att förhindra att kostnaderna slår igenom på produktpriserna. Risker för "koldioxidläckage", det vill säga att industriproduktion som orsakar höga utsläpp flyttas till andra delar av världen, kommer att öka.

För att möta problemet har EU-kommissionen föreslagit någon typ av gränshandelsmekanism. I den populära debatten har det kallats "klimattullar", inom EU-apparaten används den bredare beteckningen Carbon border adjustment mechanism, CBAM. Kommissionen har lovat ett förslag i juni 2021. De varor som främst diskuterats är stål, cement och raffinaderiprodukter.

Olika tekniska lösningar har nämnts. En het kandidat är att man vid import av till exempel ett ton stål eller ett ton cement skulle tvingas köpa och lämna in utsläppsrätter till kommissionen motsvarande det riktvärde som används inom unionen för gratistilldelning. Undantag eller rabatter skulle ges till produkter från länder med klimatregler motsvarande EU:s.

De flesta som närmast sig frågan konstaterar dock snart att svårigheterna med att införa och upprätthålla en sådan reglering är enorma. Att utforma systemet så att det uppfyller WTO:s regler är nog det lilla problemet. Värre är att ensidiga EU-åtgärder antagligen kommer att mötas av motåtgärder från resten av världen – europeiska importregler för stål riskerar att mötas med importavgifter på franska ostar och tyska bilar. Handelskrig.

Det är dessutom antagligen omöjligt att förhindra att importreglering av exempelvis stål leder till att till exempel biltillverkning flyttar ut ur unionen, vilket i sin tur innebär att det klimatbelastande, importerade stålet likväl når den europeiska marknaden, fast i bearbetad form.

Ett tredje bekymmer är att en importreglering ju enbart kan skydda den inhemska marknaden – men hur ska man förhindra att europeiska, mindre klimatbelastande produkter slås ut utanför unionens gränser? Exportbidrag?

Joe Bidens seger i det amerikanska presidentvalet öppnar en möjlighet för europeiska politiker att undvika en europeisk CBAM. Möjligen finns det just nu ingen fråga som är viktigare för den europeiska klimatpolitiken.

I sitt valmanifest anger Biden samma långsiktiga mål för USA som EU:s, klimatneutralitet 2050, men flaggar också för att detta kan kräva liknande, klimatrelaterade handelshinder som de som diskuteras inom EU.

Att USA och EU således inom kort kan komma att ha samma långsiktiga klimatmål – klimatneutralitet 2050, att detta mål numera även gäller i till exempel Japan, Kanada, Sydkorea och Sydafrika, samt att Kina nyligen antagit (det lite svagare) målet om *koldioxid*neutralitet 2060, borde innebära att behovet av klimatrelaterade gränshandelsregleringar generellt är betydligt mindre än vad som hittills antagits av både EU och Biden. För vart ska koldioxidutsläppen läcka om de i princip är förbjudna överallt?

Magnus Nilsson

miljökonsult, forskare, klimatpolitisk analytiker